HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כותח הבבלי וכל מיני כותח אסור למכור ל' יום קודם הפסח: ת"ר [א]נותנין מזונות לפני הכלב בחצר נטלו ויצא אין נזקקין לו [ב]כיוצא בו נותנין מזונות [ג]לפני הנכרי בחצר נטלו ויצא אין נזקקין לו הא תו למה לי היינו הך מהו דתימא האי רמי עליה והאי לא רמי עליה קמ"ל: ת"ר (א)לא ישכיר אדם כליו לנכרי בע"ש בד' ובה' מותר כיוצא בו אין משלחין איגרות ביד נכרי בע"ש בד' ובה' מותר אמרו עליו על ר' יוסי הכהן ואמרי לה על ר' יוסי החסיד שלא נמצא כתב ידו ביד נכרי מעולם ת"ר [ג]אין משלחין איגרת ביד נכרי ע"ש אא"כ קוצץ לו דמים ב"ש אומרים כדי שיגיע לביתו וב"ה אומרים כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה והלא קצץ אמר רב ששת ה"ק ואם לא קצץ בית שמאי אומרים עד שיגיע לביתו ובית הלל אומרים [ד]עד שיגיע לבית הסמוך לחומה (א) והאמרת רישא אין משלחין לא קשיא [ה]הא דקביע בי דואר במתא והא דלא קביע בי דואר במתא: ת"ר [ו]אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת במה דברים אמורים לדבר הרשות אבל לדבר מצוה שפיר דמי ופוסק עמו על מנת לשבות ואינו שובת דברי רבי רשב"ג אומר אינו צריך ומצור לצידן אפילו בע"ש מותר: ת"ר (ב)[ז]אין צרין על עיירות של נכרים פחות מג' ימים קודם לשבת ואם התחילו אין מפסיקין וכן היה שמאי אומר [1]עד רדתה אפי' בשבת: אמר רבן שמעון בן גמליאל נוהגין היו וכו': תניא (ג)א"ר צדוק כך היה מנהגו של בית רבן גמליאל שהיו נותנין כלי לבן לכובס ג' ימים קודם לשבת וצבועים אפילו בע"ש ומדבריהם למדנו שהלבנים קשים לכבסן יותר מן הצבועין אביי הוה יהיב ליה ההוא מנא דצביעא לקצרא אמר ליה כמה בעית עילויה א"ל כדחיורא אמר ליה (ד)כבר קדמוך רבנן אמר אביי האי מאן דיהיב מנא לקצרא במשחא ניתיב ליה ובמשחא נשקול מיניה דאי טפי אפסדיה דמתחיה ואי בציר אפסדיה דכווציה: ושוין אלו ואלו שטוענין כו': מאי שנא כולהו דגזרו בהו ב"ש ומ"ש קורות בית הבד ועיגולי הגת דלא גזרו הנך דאי עביד להו בשבת מיחייב חטאת גזרו בהו ב"ש ע"ש עם חשכה קורות בית הבד ועיגולי הגת דאי עביד להו בשבת לא מיחייב חטאת לא גזרו מאן תנא דכל מידי דאתי ממילא שפיר דמי אמר רבי יוסי (ה)(בר) חנינא רבי ישמעאל היא דתנן [ט]השום והבוסר והמלילות שרסקן מבעוד יום רבי ישמעאל אומר [ח]יגמור משתחשך ורבי עקיבא אומר לא

כותח הבבלי. נותנין בו חמץ כדאמרי' באלו עוברין[ג] ואינו עשוי לאכול יחד אלא לטבול בו ואינו כלה עד זמן מרובה: **שלשים יום.** משמתחילין לדרוש בהלכות הפסח חלה אזהרת פסח עליו: **כלב.** רמי עליה לזונו: **לא ישכיר אדם כליו.** לעשות בהן מלאכה בע"ש דנראה שמשכירו לו לצורך השבת: **שלא נמצא כתב ידו.** שלא יוליכנו בשבת: **אלא אם כן קצץ לו דמים.** דכיון דקוצץ לו דמים בדידיה טרח וב"ש לא מודו בקצץ דאפילו בקצץ פליגי דהא לא עדיף ממוכר ומשאיל ונותן מתנה אלא מילתא דב"ה אשמעינן דדלא קוצץ לא פליגי דאסור: **לביתו.** של מי שנשתלח לו: **לבית הסמוך.** לחומת העיר שנשתלח שם: **והלא קצץ.** ואמאי אסרי ב"ה הא אינהו שרו לעיל: **והא אמרת רישא אין משלחין.** אא"כ קצץ: **דואר.** שלטון העיר ולו רגילין לשלוח איגרות: **שכיחא במתא.** משלחין בלא קוצץ בכדי שיגיע השליח למר לבית הדואר ולמר לבית הסמוך לחומה ורישא דאין משלחין בלא קוצץ כלל דלא קביע במתא ואם לא ימצאנו יהא צריך לילך אחריו בשבת: **מפליגין.** מפרישין מן היבשה לים וזהו לשון [הפלגת] ספינה על שם שמפליג עצמו מן הייבוש. ומרבינו יעקב שמעתי בעירובין שאמצעיתו של ים נקרא פילגוס ואף בלשון לעז פילג"א: **ופוסק.** עם הנכרי ע"מ לשבות ואין צריך לשבות: **ומצור לצידן.** אין אלא מהלך יום ובע"ש היה שם יום השוק כדאמרינן בפסחים במקום שנהגו [דף נ:]: **ומדבריהם למדנו כו'.** ונפקא מינה לשכר הכובס: **לקצרא.** כובס: **כמה בעית עלויה.** בשכר כיבוס: **כבר קדמוך רבנן.** שלמדונו שהלבנים קשים לכבסן יותר מן הצבועים: **נימשחיה.** ימדדנו בנתינתו ובחזרתו: **דכוולי.** ברותחין: **דאתי ממילא.** כגון משקין הללו שנסחטים מאליהם ובלבד שיתחיל מבעוד יום: **בוסר.** ענבים בתחילתן כשהן דקים מוציא מהן משקין לטבל בו בשר לפי שהוא חזק וקרוב להחמיץ: **מלילות.** שבולין שלא בשלו כל צרכן מרסקן וטוענן באבנים ומשקה זב מהן ומטבל בו: **יגמור.** לאחר שרסקן ולברם בכובד יניחם בכלים ויצאו מעצמן ומותר לכתחילה:

לא

נותנין מזונות לנכרי בחצר. בשבת[א] אפילו לב"ש דרגיל לאוכלו מיד[ב] ודוקא מזונות אבל שאר חפצים[ג] אסורים אפילו לב"ה דלא שרי ב"ה אלא בע"ש[ד] אבל בשבת לא[ה] וא"ת ואמאי נותנין מזונות לנכרי בשבת הא כיון דאין מזונותיהן עליך כדאמרינן הכא[ו] ובפ"ב דביצה (דף כא:) [ז]דמוציא אני את הנכרי שאין מזונותיהן עליך ליתסר כדאמרינן בפרק בתרא (דף קנה:) דאסור לטרוח בשבת לתת מזונות לפני חיה משום דאין מזונותי' עליך ה"נ ה"ל למיסר בנכרי ויש לומר כיון [ח]דמפרנסים עניי נכרים עם עניי ישראל (ט)משום דרכי שלום חשיב קצת מזונותיו עליך לענין איסור טורח שבות דרבנן[ט] אבל לענין עשיית מלאכה בי"ט דהוי איסור דאורייתא לא חשיב מזונותיו עליך:

כתוב בא"ז שפ"א חלה נכרי[י] ושלח ליהודי א' בי"ט שישלח לו מיינו ואם לא ישלח לו ימות והנכרי היה מוחזק בעיר והתיר לשלוח לו ע"י נכרי משום דרכי שלום[יא] ושלח אל רבינו שמחה והתיר לו[יב] אבל לא ע"י ישראל[יג] ולה"ר יצחק נראה[יד] דהוא הדין בשבת אם היה הענין כך שהיה דבר שייך דרכי שלום כגון שהיה הנכרי אלם נראה שמותר לשלוח לו על ידי נכרי לדידן דלית לן השתא רשות הרבים דאורייתא [תוס' ישנים]:

לא ישכיר. אין לפרש[טו] משום שביתת כלים וכב"ש [טז]דא"כ אפי' ברביעי ובחמישי [יז]נמי אלא[יח] כב"ה היא דלית להו שביתת כלים או[יט] בחלוק וטלית וכיוצא בהן איירי דלא שייך שביתת כלים[כ] ואסור[כא] לפי שנראה כנוטל שכר שבת אף על פי [כב]שמשכירו יחד חדש או שבוע דאם משכירו ליום אפילו ברביעי ובחמישי אסור כדמשמע בסוף הזהב (ב"מ דף נח.) גבי סוכר פועלים לשמור פרה או תינוק[כג] ודוקא לשוכרו[כד] דמיחזי כנוטל שכר שבת אבל שאלה שריא[כה]:

אלא אם כן קוצץ לו דמים. מתני' נמי דנותנים כלים לכובס ועורות לעבדן איירי נמי בקוצץ[כו] והא דפריך והלא קצץ לב"ה פריך[כז]:

אין מפליגין בספינה. [כח]אפילו תוך התחום אסור משום[כט] שט[ל] כדמוכח בפ' תולין (לקמן קלט: ושם) גבי ההוא צורבא מדרבנן[לא] דאמר למינס בעינא ואזיל לאידך גיסא ושמר פירי[לב] משמע דתוך התחום היה ואפ"ה בלא הערמה אסור[לג] (ט):

השום והבוסר והמלילות. למאי דקאמר בריש חבית (לקמן קמג:) מודים חכמים לר' יהודה בשאר פירות ומייתי מדתניא סוחטין בפגעין (א) ועוזרדין אבל לא ברמונים צ"ל דשום ובוסר יותר עשוין למשקין מפגעין ועוזרדין ומיהו התם מסיק דתרדין אע"ג דלאו בני סחיטה נינהו הואיל ואחשבינהו ה"ל משקין ולפ"ז הא דקתני סוחטין בפגעים לאו סחיטה גמורה קאמר אלא מיתוק בעלמא: **רבי ישמעאל אומר יגמור.** [לד]פי'[לה] אינו צריך לסלק הטעינה סמוך לחשכה אלא מניחן כל השבת קשה לר"י [לו]היכי מוכח[לז] דסבר ר' ישמעאל כל דאתי ממילא אפי' עביד בשבת ליכא חיוב חטאת [לח]דילמא ר' ישמעאל סבר[לט] כב"ה דשרו אפי' בהנך דלא אתי ממילא [מ]והא דנקט ריסקן משום רבותא דר"ע[מא] ועוד תימה דר"ע דאמר [י]לא יגמור לא כב"ש ולא כב"ה ונראה לר"י דיגמור היינו דיגמור ויאכל בשבת[מב] ולא דמי למשקין שזבו שאסורין דגזרינן שמא יסחוט דהכא אפילו יסחוט ליכא איסור דאורייתא משום דאתי ממילא והשתא מייתי שפיר דקסבר ר' ישמעאל כל דאתי ממילא ש"ד אפי' לב"ש כיון דאי עביד ליה בשבת לא מיחייב ור"ע דאמר לא יגמור לא שצריך להסיר הקורה דסבר כב"ה[מג] אלא שלא יגמור כדי לאכול מקדש היום דאסורין אפי' לב"ה כשאר משקין שזבו דאסורין[מד] דהך סחיטה נמי דאורייתא אע"ג דאתי ממילא[מה] ועי"ל דיגמור[מו] בידים משתחשך דלא דמי למתני' דלא שרו ב"ה אלא טעינת קורה אבל בידים לא דהכא כשאין מחוסרין דיכה כדאמר בסמוך[מז] והשתא מייתי שפיר[מח] דכיון דשרי ר' ישמעאל לסחוט בידים ולא גזר אטו מחוסרי דיכה א"כ במחוסרי דיכה נמי סבר דלא מיחייב[מט] ובתר הכי קאמר[נ] דלרבי ישמעאל במחוסרי דיכה[נא] מיחייב[נב] ואפ"ה כשאין מחוסרין שרי בידים ולא גזר[נג] אטו מחוסרין אבל כר"ע לא אתיא כיון דאסר בשאין מחוסרין דיכה אטו מחוסרין דיכה מכלל דמחוסרין דיכה מיחייב[נד] וא"כ אסור עם חשכה לב"ש:

שמן

מסורת הש"ס

א) [תוספתא' פי"ד], ב) [תוספתא עירובין פ"ג], ג) [תוספתא פ"א], ד) [ב"ב קסז. חולין קה.], ה) [צ"ל ברבין], ו) עדיות פ"ב מ"ו, ז) [פסחים מב.], ח) [גיטין סא.], ט) [וע"ע תוס' עירובין מג. ד"ה הלכה], י) לא יגמור כב"ש ולא כב"ה כצ"ל מהרש"א,

תורה אור השלם

1 רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא אֹתוֹ תַשְׁחִית וְכָרָתָּ וּבָנִיתָ מָצוֹר עַל הָעִיר אֲשֶׁר הוּא עֹשָׂה עִמְּךָ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ: דברים כ כ

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה השום וכו' בפגעים ופרישים ועוזרדין:

גליון הש"ס

גמ' לפני הנכרי בחצר. עי' לעיל דף ג ע"א תוס' ד"ה בבא דרישא:

לעזי רש"י

פילג"א [פיליג"א]. לב ים.

מוסף רש"י

כותח הבבלי. נותנין בו פירורי לחם ואסור משום חמץ (פסחים כא:). **שלשים יום.** דס"ל כב"ש וזה אינו נאכל מהר, שאין אוכלין אותו אלא מטבילין בו, והני שלשים יום מטעה שחל עליו חובת בעור משמואלין בהלכות הפסח (שם). **עד רדתה.** לשון רדוי, שתהא כפופה לך (דברים כ כ). **לא מחייב חטאת.** ראה רש"י לעיל יח א.

רבינו חננאל

נתינת מזונות לפני גוי בחצר או לפני כלב מותר, ואם נטל ויצא אין נזקקין לו. **ת"ר לא ישכיר אדם כליו לגוי בע"ש כו'. ת"ר אין משלחין אגרת ביד גוי בע"ש כו'.** אוקימנא כדברי בית הלל אי לא קביעא דואר במתא, פי' איש ידוע שכל כתב אליו יובל, והוא המשכיר ומשלח כל אגרת למי שנשתלחה לו, אין משלחין אא"כ קצץ שכר לשליח, או אם יכול השליח להגיע במקום שהוא שרוי (בן) [בו] מי שהאגרת שלוחה אליו מבעוד יום ואפילו בבית הסמוך לחומה. ואי קבוע דואר במתא כעניין שפירשנו למעלה אע"פ שלא קצץ שרי, דהא אגרת לבי דואר שדורה ובי דואר הוא במתא בהדיה. ואם קצץ שכר המשלח לשליח, בין יש בי דואר, בין אין שם בי דואר בין מגיע אצל מי שנשלחה לו בין אין מגיע מותר. **אמרו** על יוסף הכהן החסיד שלא נמצא כתב ידו ביד נכרי מעולם. **הא** דתנן נתינת כלי לבן לכובס נכרי, פשוטה היא. **הא** דתנו רבנן אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת, יש מי שאומרים בזמן שגוששת ואין במים י' טפחים, ומשום גזירת תחומין נגעו בה, אבל למעלה מי' טפחים לא גזרו, ומשום הכי נהגו להפליג בים הגדול. ת"ר אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת בד"א לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר, ופוסק עמו לשבות ואינו שובת דברי רבי, רשב"ג אומר אינו צריך לפסוק. והלכתא כרשב"ג דכי קיי"ל הילכתא כר' מחבירו, ולא מאביו. וכבר פירשנוהו למעלה בספינה גוששת שאין במים י' טפחים ומשום תחומין גזרו אבל למעלה מי' טפחים לא גזרו. ושוין ב"ש וב"ה שטוענין **בקורות בית הבד כו'.** ודייקינן ממתניתין דכל מידי דאי עביד הוא מעשה חייב עליו חטאת, כגון שריית דיו ונתינת אונין של פשתן וכיוצא בהן בהני פליגי ב"ש, אבל הכא דאי עביד לעצמו לא מחייב חטאת אפילו ב"ש מתירין, וזהו שאמרו כל מידי דאתי ממילא שפיר דמי.

עין משפט נר מצוה

קמה א ב מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה כא סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שכה סעיף א:

קמו ג ד ה מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע או"ח סימן רמז סעיף א:

קמז ו מיי' פכ"ד מהלכות שבת הל' ו ופ"ל שם הלכה יג סמג עשין לו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רמח סעיף א:

קמח ז מיי' פ"ב מהל' שבת הלכה כה ופ"ל הלכה יג ופ"ו מהל' מלכים הלכה יא טור או"ח סימן רמט:

קמט ח מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה טז טור ושו"ע או"ח סימן רנב סעיף ה וסימן שכ סעיף ג:

תוס' ישנים

א) תימה דילמא רישא ה"ק אין משלחין בשאינו יכול להגיע אלא א"כ קצץ והיינו בפלוגת' דסיפא בשלא קצץ אם יכול להגיע דשרי ויש ספרים דגרסי והתניא דאין משלחין והיינו ברייתא דלעיל דכיוצא בו וכן הגיה ה"ר יהודה בספרו:

מוסף תוספות

א. מיירי ודברי הכל היא. אור זרוע הל' שבת סי' נ"ג. ב. ויכול לאכלו בחצר. אור זרוע הל' שבת סי' נ"ג. ג. העשויים להוליכן למקום אחר, א"נ מזונות מרובין שאין יכול לאוכלן מיד וצריך להוליכו מיד עמו. אור זרוע הל' שבת סימן נ"ג. ד. שכבר יצא מרשות ישראל מבעוד יום, וכשנכנסה שבת אינו של ישראל אלא של נכרי. או"ז הל' שבת סי' נ"ג. ה. דהשתא ודאי מיחזי כמוליך בשליחותו של ישראל בשבת עכ"ל. או"ז הל' שבת סי' נ"ג. ו. דגוי לא רמי עילויה. ריטב"א. ז. גבי לכם ולא לגוים מרבה אני את הכלבים שמזונותם עליך ומוציא וכו'. רשב"א. ח. דת"ר (גיטין סא.). או"ז הל' שבת סי' נ"ג. ט. אבל גבי חזיר אין שייך דרכי שלום וכו' ותו שנראה כמגדל חזיר. או"ז הל' שבת סי' נ"ג. י. בריגנשבורק. או"ז שם. יא. ויש שנחלק עלי[ו]. או"ז שם. יב. לשלוח לעכו"ם ע"י עכו"ם ביו"ט אם ישלח אחריו. או"ז שם. יג. דקיי"ל (ביצה יב.) יש עירוב והוצאה ליו"ט והרי הוא אב מלאכה כמו שחיטה אפייה לישה ובישול שאסורין לעשות בשביל העכו"ם. או"ז שם. יד. [ד]אחרי שהרב פי' עירוב והוצאה ליו"ט ואפ"ה מותר לשלוח ע"י עכו"ם ביו"ט, מעתה יש לך לומר. או"ז שם. טו. כדפרישו קצת רבנן ז"ל דמשמע מפרש"י ז"ל (בד"ה לא) דאיסורא. ריטב"א. טז. ושכירות לאו דוקא. ריטב"א. דאי כב"ש אתיא הוה ליה להש"ס למימר הא מני ב"ש היא, ומדקבעה בגמרא בסתם משמע דאליבא דהלכתא היא. פסקי הרא"ש סימן ל"ו. יז. ואפילו בראשון. רשב"א. יח. הנכון כמו שפי' ר"י ז"ל דדוקא נקט שכירות, [ואתיא]. ריטב"א. יט. למאן דאית ליה שביתת כלים. תוס' הרא"ש. ובכלים שאין עושין בהן מלאכה כגון מטה ושלחן וכסא או. רשב"א. כ. ומשום שכר כליו נגעו בו שאסור לו כמו שכר גופו שהוא אסור לו אלא א"כ הוא בהבלעה. ריטב"א. כא. בערב שבת משום מראית העין. תוס' הרא"ש. [אך עי' בשאר ראשונים דמבואר דהוי באמת שכר שבת ולא רק מראית עין, ועי' שבת של מין]. כב. דאיירי. תוס' הרא"ש. כג. אינו נוטל שכר שבת היה שכיר חדש שכיר שנה נוטל ממנו שכר שבת, ואפ"ה בע"ש אסור דנראה כמשכיר לו לצורך שבת וכעומד ונוטל ממנו שכר שבת, ודוקא לגוי אבל לישראל מותר אפילו בע"ש דלא חשיד למיתן ליה שכר שבת וכיון שמשכיר לו לחודש או או לשבת שרי. רשב"א. כד. אסירא. תוס' הרא"ש. כה. דלא דמי לשאלה דלעיל (יח:) דהתם משום הוצאה. תוס' הרא"ש. [ועיי"ש לעיל בתוד"ה ולא ישאילנו]. כו. דכיון דקצץ גוי בדנפשיה קא טרח ואין לישראל שום ריוח במה שהגוי עושה בהן בשבת וכו'. רשב"א. כז. דשרו ברישא קצץ בכל ענין, אבל בית שמאי לא עדיף קצץ ממכר דאסרי לעיל, וכי משני נמי הכי קאמר אם לא קצץ אבית הלל קאי. תוס' הרא"ש. כח. ונראה דהא דאסרי רבנן ללכת בספינה. תוס' הרא"ש. כט. דהוי. תוס' הרא"ש. ל. על פני המים. תוס' הרא"ש. ואסור גזירה שמא יעשה חבית של שייטין, אי נמי שמא ינהיג הספינה והוי כמוליכה ארבע אמות בכרמלית. תוס' עירובין מג. בשם ריצב"א. לא. דעייל במברא. תוס' הרא"ש. לב. ושרי משום דהערמה בדרבנן הוא וצורבא מרבנן לא אתי למיעבד לכתחילה. תוס' עירובין מג. ואי איכא איסור תחומין לא היה מערים לצאת חוץ לתחום. תוס' הרא"ש. לג. [illegible] כלל לא שרו אלא טעינת קורות מערב [illegible] כותיה. מי' הר"ן. נג. אין מחוסרין. מי' הר"ן. נד. ומשום לתא דחדדו גזר נמי אשאין מחוסרין דיכה. מי' הר"ן.